

Revidering av naturreservatsbesluten för Ek-, Hägg- och Lindholmen i Hallstahammars kommun

(4 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken de områden som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatens namn ska vara Ekholmens naturreservat, Häggholmens naturreservat och Lindholmens naturreservat.

För att tillgodose syftet med reservaten beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för respektive naturreservat (se reservatsföreskrifter).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötselplanen för naturreservatens långsiktiga vård (bilaga 2). Förvaltare av reservaten är Länsstyrelsen. Förvaltningen ska ske i samverkan med markägarna.

Tidigare fastställd skötselplan enligt beslut den 21 juli 1981, dnr 11.1211-352-81, upphör att gälla då detta beslut vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken att Länsstyrelsens beslut den 24 januari 1962 (dnr III R-6-60) om fridlysning av naturminne med tillhörande fridlysningsföreskrifter och skötselanvisningar ska upphöra att gälla när föreliggande beslut vunnit laga kraft.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. bedriva täkt, anordna upplag eller bedriva annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden (såsom att gräva, muddra, spränga, schakta, plöja, dämna, borra, dika, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
2. anlägga väg, stig, led, campingplats eller uppställningsplats för fordon, båtar eller andra farkoster,
3. framföra motordrivet fordon på annat än befintliga vägar (se besluts-karta/fastighetskarta),
4. upplåta mark för skyttetävling, orienteringstävling, militära övningar eller liknande arrangemang,

5. anordna motor- eller skyttebana för övning eller tävling,
6. uppföra och vidmakthålla ny byggnad eller annan anläggning (såsom vindkraftverk, torn, bro, spång, mast, antenn, luft- eller markledning),
7. uppföra stängsel eller annan hägnad som inte är nödvändig för betesdriften eller förvaltningen av området,
8. avstycka tomt och fastighet,
9. gräva upp växter,
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringssämnen,
11. utföra skogsbruksåtgärd (såsom att avverka, gallra, röja, så, plantera) eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
12. ta bort eller upparbeta dött träd eller delar av träd eller vindfälle om det inte är i överensstämmelse med gällande skötselplan,
13. plantera träd eller buskar,
14. omföra betesmark till åker eller skogsmark,
15. ändra floran eller faunans sammansättning genom införande av för området nya arter.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskilt rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. utmärkning av reservatets gränser och uppsättning av informationstavlor,
2. dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna samt åtgärder som gynnar skyddsvärda arter,
3. anlägga parkeringsplatser, vandringsleder eller liknande anordningar,
4. gallring, röjning, slåtter, plantering, avspärning/inhägnad/stängsel eller liknande åtgärder samt betesdrift (markägaren eller arrendator har i första hand rätt till betet)

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

1. gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fast naturföremål,
2. tälta eller ställa upp husvagn,
3. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
4. cykla eller rida,
5. skada, levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen eller naturföremål i övrigt t ex genom att insamla örter, gräs, mossor, svampar eller lavar, med undantag för matsvamp och bär,

6. fånga, döda eller bortföra djur och insekter, klättra i boträd, föra bort ägg eller bo eller på annat sätt medvetet störa djurlivet,
7. på störande sätt använda radio eller annan ljudanläggning,
8. göra upp eld.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

9. anbringa tavla, skylt, affisch, orienteringskontroll eller permanent snitsla spår,
10. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

- att förvaltaren eller den som agerar eller arbetar på direkt uppdrag av förvaltaren utför de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel,
- att framföra motordrivet fordon i samband med skötseln av reservatet eller omgivande marker eller vid uttransport av fäلت klövvilt,
- att det bedrivs jakt enligt jaktlagstiftningen,
- markägare, jakträttsinnehavare eller djurhållare att medföra okopplad hund,
- att det utförs nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- djurhållare att ha tillsyn över betesdjuren och utföra nödvändiga skötselåtgärder kopplade till betesdriften, t ex stängselunderhåll och röjning,
- att markägare rider eller cyklar i området vid tillsyn av djur och betesmarker,
- att vägen genom Lindholmens norra delar nyttjas och underhålls inom vägområdet,
- att avloppsanläggningen på Lindholmen och Håggholmens gård underhålls eller förnyas,
- vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena. För sådana vetenskapliga undersökningar krävs dock Länsstyrelsens godkännande.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Uppgifter om naturreservaten

Objektnamn	Ekholmen, Hagggholmen och Lindholmen
RegDOS ID	2001347, 1007212, 1007210
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Hallstahammar
Naturgeografisk region	Nr. 24. Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Karta	Terrängkartan: 10 G NV Fastighetskartan: 10G 9E
Lägesbeskrivning	2,5 km SV om Strömsholm, 4,5 km NV om Kvikksund
Fastigheter	del av Strömsholm 3:5, 3:6 och 8:1
Ägandeförhållanden	Strömsholm 3:5 och 3:6 är privatägda, Strömsholm 8:1 ägs av Statens fastighetsverk
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	43 ha
Natura 2000-områden	Lindholmen (SE0250135), Hagggholmen (SE0250134) och Ekholmen (SE0250136)

Syftet med naturreservaten

Syftet med naturreservaten är att:

- bevara och utveckla trädklädda ängs- och betesmarker med ett stort inslag av värdefulla trädindivider och arter
- bevara och i den mån det är möjligt förnya de viktiga substrat och strukturer som områdets hänsynskrävande arter är beroende av
- bevara en rest av äldre lövängar där det blandande trädskiktet hyser särskilt höga naturvärden
- bevara de inom områdena förekommande naturtyperna och/eller arterna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd
- tillgängliggöra och bevara de upplevelsemässiga värden som är förknippade med äldre kulturlandskap i form av hävdade lövängar med ett stort inslag av grova träd och artrika gräsmarker

Syftet ska uppnås genom att:

- det bedrivs en naturvårdsinriktad skötsel
- områdena hävdas med slåtter eller bete
- alla skötselåtgärder utförs på ett sådant sätt att hotade och sällsynta arter gynnas
- förekomsten av strukturer och substrat tryggas långsiktigt, bl.a. genom att det ständigt finns en spridning i trädåldrar inom områdena och att ett stort antal ädellövträd får utvecklas och bli biologiskt gamla
- parkeringsplatser, stängselgenomgångar och skyltar anläggs och underhålls

Beskrivning av områdena

Naturreservaten Ek-, Hägg- och Lindholmen utgörs av tre stycken bitvis blockrika ädellövskogsklädda moränkullarna som skiljs från Mälaren av en smal strandremsa. Holmarna, som skiljs åt av låglänta åker- och betesmarker, ligger några hundra meter ifrån varandra, cirka 2,5 km sydväst om Strömsholm. Områdena är till stor del präglade av den långvariga hävden som i äldre tider främst bestått av ängsbruk men som i senare tid ersatts av bete. Det dominerande inslaget i området är de gamla och ofta grova ädellövträden till vilka en mångfald av växter och djur är knutna varav ett stort antal är upptagna på den nationella rödlistan.

Ek dominerar på samtliga holmar men här finns också stora mängder alm, lind och lönn och mindre mängder hägg, rönn och ask. Inslaget av alm har minskat dramatiskt under de senaste åren på grund av almsjukans härjningar.

Trädskiktets täthet varierar, både inom och mellan holmarna. Här finns glesa eller rent av öppna partier med en tät grässvål och en hävdgynnad örtrik fältflora och här finns partier med ett mer slutet krontak där solinstrålningen till markerna är i princip obefintlig vilket resulterat i en mer lundartad markvegetation.

Här finns också ett flertal kulturlämningar som bidrar till områdenas särprägel.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Äldre trädbärande ängs- och hagmarker med grova ädellövträd, mulmbildande hålträd, döda stående träd och grova lågor har en mycket stor betydelse för den biologiska mångfalden och är prioriterade i det naturvårdsbiologiska bevarandearbetet. Grova ihåliga ekar och ädellövträd i hävdade marker är den enskilda biotop i Sverige som hyser flest hotade insektsarter. Just trakten runt Strömsholm är entomologiskt sett en av de mest värdefulla trakterna i landet och ett flertal rödlistade insekter har påträffats i områdena. De gamla ädellövträden är också värddar för en exklusiv lav- och vedsvampflora varav ett flertal förekommer i reservaten. Sammantaget har nästan 50 rödlistade arter påträffats på Ek-, Hägg- och Lindholmen under de senaste 10 åren (se artlistor i bilaga 2).

I samband med att slåtter- och lövängsbruket minskat och i dag nästan helt upphört har den naturtyp som trädklädda äng- och betesmarker utgör minskat radikalt i omfattning. Markerna har växt igen och de gamla vidkroniga träden har konkurrerats ut och långsamt har ängar och hagar omvandlats till skogsmark som saknar de gamla hävdade markernas naturvärden. Uppskattningar gör gällande att det i dag endast finns motsvarande 1-2 % kvar av de gammelekar som fanns i mitten av 1700-talet. Ändå är Sverige ett av de länder i Europa som har kvar flest gamla hagmarker och jätteträd varför vi inte bara har ett nationellt ansvar utan också ett internationellt ansvar att bevara dessa miljöer. Ädellövskogar och naturbetesmarker med ädellövträd har också pekats ut som prioriterade naturtyper i den nationella skogsstrategin och naturreservaten ligger i den av Länsstyrelsen

utpekade värdetrakten "Mälaronrådet" där värdena främst är knutna till just ädellövskog och trädklädda betesmarker.

Naturvärdena i områdena är beroende av fortsatt hävd och stabila oförändrade miljöförhållanden. Fortsatt bete eller slåtter, alternativt bete och slåtter i kombination, tillsammans med röjning av igenväxningsvegetation och eventuellt även ett visst uttag av yngre eller medelålders träd krävs för att hålla områdena "lagom" öppna och miljöförhållandena oförändrade. Levande gamla och grova träd får inte avverkas och rekryteringen av nya jätteträd måste planeras och säkerställas med lång framförhållning. I områdena finns ett flertal arter som är beroende av död ved, såväl stående som liggande. Det är därför viktigt att en del döda träd får stå kvar och att inte all fallen död ved tas bort.

Naturvärdena hotas av utebliven eller felaktig skötsel samt olika typer av exploateringsåtgärder. Exempel på aktiviteter eller händelser som kan hota naturvärdena är minskad eller utebliven hävd, icke naturvårdsanpassade skogsbruksåtgärder, dikning, schaktning, byggande av vindkraftverk, vägar, byggnader eller andra anläggningar.

Upphävande av tidigare beslut

Länsstyrelsen bedömer att de reviderade reservatsföreskrifterna och de justerade gränserna i allt väsentligt motsvarar eller förstärker det ursprungliga förordnandena om naturreservat. Föreskrifterna förtydligas och kompletteras i den mån att ytterligare exploaterande verksamheter och åtgärder som kan påverka områdets värden negativt förbjuds. De gränsförändringar som genomförs exkluderar byggnader, gårdsplaner och annan hävdad tomtmark eller åkermark. Länsstyrelsen bedömer att gränsförändringarna inte påverkar möjligheterna att säkerställa och bevara områdenas biologiska värden men är mycket viktiga för markägarna då förändringen underlättar deras möjligheter att driva ett modernt miljöanpassat jordbruk som uppfyller gällande djurskyddsregler. Detta ger markägarna, som också är djurhållare, klara spelregler och underlättar deras verksamhet vilket i sin tur snarast är positivt för naturreservaten då markägarna och deras djur i dag sköter huvuddelen av den löpande skötseln av naturreservaten. Länsstyrelsen vill även långsiktigt tillåta annan djurhållning i områdena då det är högst rimligt att även tillåta bete av exempelvis får då detta inte bedöms påverka områdets värden negativt.

Revideringen är också motiverad av naturvårdsmässiga skäl då det visat sig att den skötsel som krävs för att gynna och långsiktigt bevara områdenas miljöer och arter inte är helt förenlig med det syfte och den skötselinriktning som fastslås i det ursprungliga beslutet då såväl miljön som många av de naturvårdsintressanta arterna missgynnas av ett alltmer slutet trädsikt. De generella skrivningarna om att bibehålla områdena "vid sin karaktär av lövlund med blandad ädellövskog" måste differentieras för att tillåta viss variation av trädsiktets slutenhet då bland annat de förekommande vidkroniga gamla ekarna och en stor del av de hotade arter som är knutna till dessa missgynnas och hotas av ett alltför slutet och "trångt" trädsikt. Detta betyder inte att någon mer omfattande omdaning av

trädsiktet förespråkas utan vad som föreslås är att områdenas trädsikt ska kunna tillåtas vara mer varierat än i en ren lövlund. Detta för att tillåta såväl mer slutna förhållanden som mer solöppna förhållande.

"Försiktiga genomhuggningar" i linje med det äldre beslutet genomfördes i början av 2000-talet och har under senare år följts av kraftiga angrepp av almsjukan som medfört en omfattande tr added i områdena. Detta har medfört att områdena i dag är relativt varierat med mer ljusöppna partier blandat med mer slutna områden. Vissa insatser av "kirurgisk" karaktär är fortfarande motiverade men i stort ligger trädsiktets slutenhet i dag i linje med den efterfrågade målbilden. I stället för att återskapa en mer sluten lövlund i linje med tidigare riktlinjer bör rådande förhållanden vidmakthållas.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen således att revideringen av beslutet och skötselplanen inte medför ett avsteg från skyddet. Länsstyrelsen anser att de reviderade besluten och skötselplanerna ytterligare förstärker skyddet och gynnar såväl de värden som det ursprungliga reservatet avsåg att skydda som de värden som är kända från området i dag. Mot bakgrund av detta bedömer Länsstyrelsen att det är motiverat att ersätta det äldre beslutet med nya beslut med föreskrifter och skötselanvisningar.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservaten är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv om vilka Sveriges riksdag beslutat.

Natura 2000 och Riksintresse för naturvård

Vart och ett av naturreservaten motsvarar ett Natura 2000-område, Håggholmen SE 0250134, Ekholmen SE250136 och Lindholmen SE0250135. Utpekade habitat i områdena är Trädklädda betesmarker (9070) och utpekad art är läderbagge (*Osmoderma eremita*). Länsstyrelsen bedömer att Natura 2000-områdenas tillstånd kommer att gynnas av revideringen av naturreservatsbesluten och den skötsel som därav följer.

Området ingår i riksintresseområdet "Mälaren med öar och strandområden". Riksintresseområdet avser förutom naturvårdsintresset även friluftsliv, turism och kulturmiljövård.

Intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att områdenas värden, med dess arter och livsmiljöer, bäst bevaras och tillgodoses genom att de värdefulla trädklädda ängs- och betesmarkerna även fortsättningsvis skyddas som naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatens syfte och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark, växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen, i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att revideringen av reservatsbeslutet är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets handläggning

Genom Länsstyrelsens resolution den 24:e januari 1962 (dnr III R-6-60) fridlystes de tre lövängarna Ek-, Hägg- och Lindholmen. Fridlysningen initierades år 1960 av Lantbruksnämnden som vid tiden förvaltade huvuddelen av området. Då Kungliga Domänstyrelsen som förvaltade den norra delen av Häggholmen kom att höra om den förestående fridlysningen inkom styrelsen med en skrivelse där de förklarade att de inte hade något att erinra emot att även den del av Häggholmen som styrelsen förvaltade fridlystes som naturminne och att styrelsen icke skulle framställa krav på ersättning med anledning av fridlysningen.

År 1981 fastställdes en ny skötselplan för områdena som då, genom naturvårdslagens övergångsbestämmelser, ändrat beteckning från fridlysta områden till naturreservat. I samband med att områdena pekades ut som Natura 2000-områden i början av 2000-talet och bevarandeplaner togs fram för områdena uppmärksammades behovet av att revidera skötselplanen ytterligare en gång då de gällande bestämmelserna och skötselinriktningen inte bedömdes ligga i linje med de åtgärder som krävdes för att gynna områdets prioriterade bevarandevärden. Då en framtida skötsel snarare borde inriktas på att hävda området som varierade trädklädda betesmarker än som förhållandevis slutna ädellövskogslundar bedömdes det att avvikelserna från det gällande beslutets syfte var så pass stora att det inte räckte med en revidering av skötselplanen utan att även reservatsbeslutet med syfte och föreskrifter skulle ses över.

Föreliggande beslut med tillhörande skötselplan har föregåtts av en omfattande dialog med de engagerade markägarna. Remissen föregicks av två "pre-remisser" riktade till markägarna och ett flertal gemensamma fältbesök och möten på plats i området. Framförallt de privata fastighetsägarna har under processens gång framfört en rad synpunkter varav i princip samtliga som varit möjliga att beakta inarbetats i beslutshandlingarna.

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsvårdsstyrelsen, samt enligt 25 § nämnda förordning med Hallstahammars kommun.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förelades enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att inom en tid av en månad yttra sig över förslaget till beslut om bildande av naturreservat. Förslaget till beslut sändes därutöver på remiss till ett flera myndigheter och organisationer.

Remissyttranden

Yttranden har inkommit från Västmanlands orienteringsförbund, Skogsstyrelsen, Hallstahammars kommun och Sveriges geologiska undersökning (SGU). Västmanlands orienteringsförbund, SGU och Skogsstyrelsen meddelar att de inte har något att erinra. Hallstahammars kommun ser positivt på revideringarna men ställer sig tveksamma till föreskrifternas generella undantag om att få framföra motordrivet fordon i samband med uttransport av fällt klövvilt.

Länsstyrelsens avvägning med avseende på remissyttranden

Miljöförvaltningen vid Hallstahammars kommun ställer sig tveksamma till föreskrifternas generella undantag om att få framföra motordrivet fordon i samband med uttransporten av fällt klövvilt. Länsstyrelsen anser att undantaget är välgrundat då det är strikt begränsat till just klövvilt och inte förväntas leda till något påtagligt slitage. Området utgörs i huvudsak av väl-dränerade moränkullar vilka inte är särskilt känsliga för markslitage. Huvuddelen av jakten bedrivs dessutom utanför den tid då såväl växt som djurlivet är som mest känsligt (april – augusti). Dessutom förväntas behovet av att transportera ut fällt klövvilt inte uppstå mer än maximalt ett par gånger per år. Vidare skulle avsaknaden av undantaget kunna medföra att större klövvilt måste grovstyckas i området vilket inte är lämpligt med hänsyn till djurhållningen i området.

Upplysningar

Natura 2000

Livsmiljöer som är utpekade enligt Natura 2000 ska uppnå eller bibehålla ett gynnsamt bevarandetilstånd. Detta innebär att verksamheter eller åtgärder som kan orsaka betydande störning på områdets livsmiljöer, kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken sedan den 1 juli 2001.

Strandskydd

Vissa delar av reservaten är beläget inom område där strandskyddsbestämmelser gäller enligt 7 kap. miljöbalken.

Kulturmiljövården

Enligt 1 kap. 1 § lagen om kulturminnen m.m.(1988:950) KML ska enskilda såväl som myndigheter visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Enligt 2 kap KML krävs tillstånd för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Dispens från föreskrifterna mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservaten. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva naturreservaten.

Kungörelse

Beslut om kungörelse, se bilaga 3.

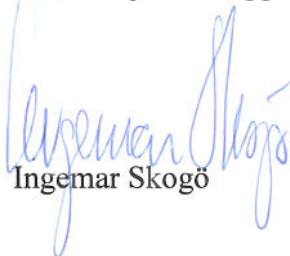
Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt bilaga 4. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit landshövding Ingemar Skogö, beslutande, och naturvårdshandläggare Mårten Berglind, föredragande, samt

t.f. länsråd Karin Tilly,
naturvårdsdirektör Anna Olofsson,
jurist Andreas Simon,
planhandläggare Per Wiig,
kulturmiljöhandläggare Ulf Lindberg

Ingemar Skogö

Mårten Berglind

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Hur man överklagar